

עמדת "בשער" בנושא:

התנגדות להצעה לתיקון חוק המל"ג – מניעת השבתה פוליטית במוסדות מתוקצבים

ארגון "בשער – קהילה אקדמית למען החברה בישראל", קורא לשר החינוך לחזור בו מדרישתו מראשי המוסדות להשכלה גבוהה לחתום על מסמך שבו הם מתחייבים "לשמור על ניטרליות מוסדית" בנושאים פוליטיים" ודורש מהממשלה לגלות אחריות וממלכתיות ולא לקדם את [הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה – מניעת השבתה פוליטית במוסדות מתוקצבים](#). דרישה זאת וחוק זה הינם פתח מסוכן למעורבות פוליטית שאינה ראויה במערכת ההשכלה הגבוהה. חופש הדיבור והחופש האקדמי הינם עקרונות יסוד החלים בין כתלי האקדמיה ואין להגבילם בשיקולים פוליטיים.

האקדמיה אינה מעורבת בהחלטות "פוליטיות". החלטות שהן "פוליטיות" במהותן, מאופיינות בכך שהן החלטות של הכנסת והממשלה, אשר עולות בקנה אחד עם עקרונות היסוד של מדינת ישראל. המוסדות להשכלה גבוהה הם גופים "לא-פוליטיים", ולפיכך אינם אמורים לעסוק בהתנגדות להחלטות "פוליטיות", למשל בדרך של השבתה ואף לא בקביעת עמדה מוסדית ביחס אליהן. עד היום מערכת ההשכלה הגבוהה מעולם לא יצאה לשביתה או קבעה עמדה בנושאים פוליטיים כאלה!

מאידך, למוסדות האקדמיים מסור תפקיד מרכזי בהגנה על עקרונות היסוד של הדמוקרטיה הישראלית והיא חייבת להגיב על החלטות הפוגעות בעקרונות אלה. עקרונות היסוד של מדינת ישראל כוללים ארבעה מרכיבים עיקריים: קיום בחירות חופשיות וכלליות, שלטון החוק, הפרדת רשויות והגנה על זכויות האדם. המוסדות רשאים להפעיל את השפעתם הציבורית נגד החלטות של הכנסת והממשלה שסותרות את עקרונות היסוד הללו.

ההשכלה הגבוהה היא אחת מתשתיות היסוד של מדינה מודרנית ומשגשגת. האקדמיה מחויבת לערכים שיש להם הרבה מן המשותף עם ערכי הדמוקרטיה הליברלית. עקרונות יסוד אלה הם מהערכים המובילים את האקדמיה ואליהם היא מחויבת! מתוך מחויבות זו, ומתוך היותה אחד מעמודי התווך של החברה, האקדמיה אינה יכולה לבוודד את עצמה במגדל שן – היא חייבת להגיב על נושאי שעה עקרוניים ומוסריים שנובעים מעקרונות אלה. האקדמיה אינה עוסקת רק במחקר והוראה – הקניית ידע, אלא גם בהקניית ערכים והנחלתם.

על המוסדות האקדמיים החובה לפעול למניעת פגיעה בעקרונות היסוד שהם גם במהות האקדמיה, ובכלל זה החובה לנהוג בשוויון על בסיס לאום, מין ודת, החובה לכבד את חופש הביטוי, והחובה לכבד את שלטון החוק. לצערנו, בשנים האחרונות אנו עדים לתהליכים מתעצמים שמבקשים לפגוע במודע בעקרונות וערכי יסוד אלה. נוצרת סכנה ממשית ליכולתם של המוסדות האקדמיים בישראל לפעול לקידום הידע האנושי. מניעתה של פגיעה כזו היא, לפיכך, אינטרס ראשון במעלה של המוסדות עצמם.

פגיעה בעקרונות היסוד מסכנת גם את קיומה של מדינת ישראל ועלולה לפגוע קשות באזרחיה ובתושביה. למוסדות להשכלה גבוהה אחריות מוסרית, לממש את השפעתם הציבורית ואת עצמאותם לפעולה, עד כדי השבתה במקרי קיצון, להגנה על ערכיהם ועל הדמוקרטיה הישראלית.

המשכיל בעת הזאת לא ידום!

10.5.2026

ארגון "בשער" – קהילה אקדמית למען החברה בישראל (ע"ר) – מאגד מעל 2,000 חברות וחברי סגל אקדמי מכל מוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל, כולל בין היתר כלות וחתני פרס נובל ופרס ישראל, נשיאות, נשיאים ורקטורים לשעבר, הפועלים למען החברה בישראל ולמען שימור האינטרס הלאומי של המדינה בתחומי ההשכלה הגבוהה, המחקר והאקדמיה – כל אלה הכרחיים לשגשוגה של המדינה בכל תחום ולקיומה כחברה פתוחה, סובלנית ודמוקרטית, חברה שתומכת במחקר איכותי וחדשני ומקדמת ידע, תוך שמירה על עצמאותה ואיכותה של מערכת ההשכלה הגבוהה.

בשער – קהילה אקדמית למען החברה בישראל (ע"ר) | bashaar@bashaar.org.il | 03-6424895